

ONTWIKKELING VAN DE VOGELWERELD IN DE WIERINGERMEER 1934-1938.

Toen de Wieringermeer droog viel, namen onmiddellijk de vogels van zee en strand, sterns, meeuwen, scholeksters, bezit van de groote vlakte. Dit werd voor hen een ideale woonplaats, net als de Wadden. Hier was ruimte en voedsel in overvloed.

Maar zij hadden niet gerekend op de werkzaamheid van den mensch en binnen een jaar was de natte poel door slooten en greppels geworden tot droog land, waarop de Natuur eerst

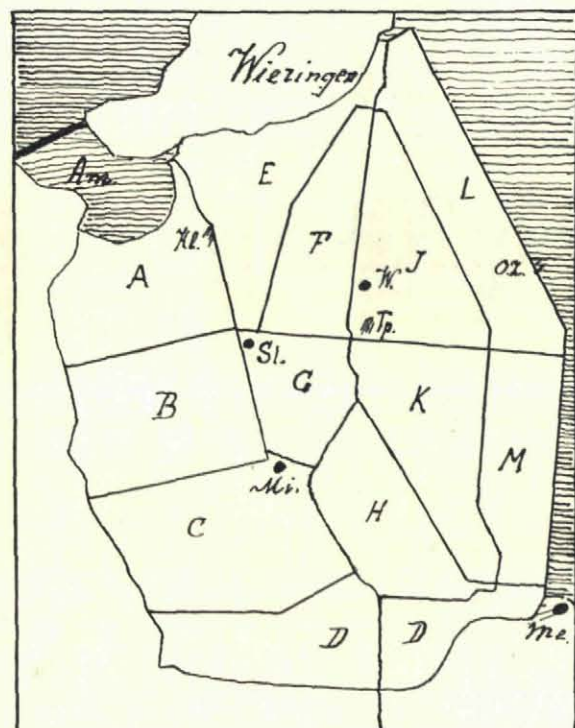
een pracht van wilde planten tooverde in snelle opeenvolging van zeekraal door zulte naar kweldergras en later ploeg en eg en zaaimachine hun werk begonnen.

Groote vlakten bezaaid met zoogenaamd noodmengsel geven aan het geheel het aanzien van een prairie, waarin aanvankelijk de witte klaver als honigbloem de zulte verving.

Ratten en muizen deden hun intocht, op den voet gevolgd door hun natuurlijke vijanden: bunzings, hermelijnen, wezels, velduilen. Overdag zaten die rustig tusschen de zeeasters te mijmeren over het feit, dat zee land werd, maar bij avond en in den nacht vlogen ze geruischloos met stijven vleugelslag over de vlakte, op jacht naar rat en muis.

De Velduil kon hier dadelijk voorttellen, doordat hij op den grond broedt. Het wijfje legt negen of tien eieren en begint te broeden, direct als het eerste ei gelegd is. Dat leggen duurt ± 14 dagen, zoodat ook de jongen dat tijdsverschil vertoonen. Vele arbeiders stonden verwonderd te kijken, als ze een nest vonden met reeds groote jongen en nog altijd eieren, alles in den regel omgeven door een dozijn doode muizen.

Deze vogels mochten zich verheugen in algemeene belangstelling van de

Schetskaartje van de Wieringermeerpolder. De hoofdletters duiden de Kavels aan. Verder: Am. Amstelmeer. Kl. Klutengat, Sl. Sloodorp. W. Wieringerwerf. Tp. Terp. Mi. Middenmeer. Me. Medemblik.

Wieringermeerbewoners en helaas ook van rariteitenjagers, die al hun zinnen er op zetten om zoo'n uil te bemachtigen en opgezet een plaats te geven in hun huiskamer. Even snel als ze gekomen zijn, waren ze ook op enkele na verdwenen. Hun aantal vermeerderd of vermindert al naargelang er veel of weinig muizen zijn. Zoo waren er in 1934 veel muizen en ook veel uilennesten, in 1935 weinig muizen, weinig uilen en in 1936 weer andersom, in 1937 haast geen en in 1938 weer vele. Of dit nu bij afwisseling zoo zal voortgaan weten we niet.

Ook eenden gingen in den polder broeden, bij voorkeur op hooimijten en zaadmijten. Het waren vooral Wilde eenden, Talingen en Slobben, maar ook de Bergeend werd meermalen broedend aangetroffen.

Meeuwen en Sterns vormden broedkolonies, doch vonden niet de door hen begeerde rust.

Hun aantal werd jaar op jaar minder door de voortschrijdende cultuurwerkzaamheid. Telkens moesten zij nieuwe broedplaatsen zoeken en tevens werd het aantal nesten kleiner, zoodat in 1938 slechts een drietal nesten door mij gevonden werden op Kavel D. De Vischdiefjes houden het wat beter uit. De Pleviertjes, die in 1934 in grooten getale aanwezig waren, gaan ook achteruit, ofschoon men verspreid door den heelen polder nog wel een behoorlijk aantal nesten vindt.

Anders gaat het met de Kwikstaarten; de Gele was hier in 1933 en 1934 reeds talrijk, spoedig gevolgd door de Witte.

De Kuifleeuwerik vond in de Wieringermeerpolder de vlakke van de Russische steppe terug, zijn oude vaderland. Dit scheen hem voor een wijle beter te bekomen dan het straatvogelbestaan, hoewel hij thans weer meer daartoe afzakt. 's Winters sluit hij zich aan bij de musschentrepen.

De Scholekster, wellicht een der allereerste broedvogels, handhaaft zich nog steeds, verspreid door den heelen polder. Snel brengen ze hun jongen groot, om dan weer naar zee te verdwijnen.

Evenzo de Kluut. Ging hun aantal de laatste jaren achteruit, in 1938 waren er aanmerkelijk meer, vooral in het Noorden.

Hun vaste woonplaats der laatste jaren, het zgn. Klutengat, waar ze in gezelschap van Vischdiefjes, Kemphanen en Tureluurs een flinke kolonie hadden, is door rietbeplanting en het graven van een sloot voor hen verloren gegaan en thans kan men daar beter spreken van een „Koetengat”.

De baggerstrooken langs de tochten en kanalen zijn vooral in trek bij de Kluten. Overal waar de baggermolen aan het uitdiepen is, kan men hen zien. Zoo een terrein, in de nabijheid van Middenmeer (C. 37) waarop in 1937 eenige decimeters klei opgespoten is, daar zag men ook direct een menigte Kluten. Daar en ook in secties A en F is de Steltkluut waargenomen.

Meerkoeten, Eenden, Waterhoentjes, Futen, Dodaarsjes, bevolken de tochten en kanalen.

Toen in 1936 het waterpeil van een gedeelte der kanalen werd verlaagd, waren in het voorjaar van 1937 in de bevaarbare kanalen merkbaar minder broedvogels aanwezig, daarentegen nam hun aantal toe in de onbevaarbare, zooals de Hooge Kwelvaart. Daar vond men dezen zomer (1938) een drietal nesten van de Aschgrauwe Kiekendief. Den heelen nazomer zag men hier de ouden met de jongen op jacht.

Alle rietzoomen langs tochten en kanalen zijn bevolkt met Karekieten.

De Patrijs, die in 1934 zich enkel in Sectie B had gevestigd, is thans verspreid door den geheelen polder. In 1935 zijn door de jagers nog enkele paren gepoot. Toch schijnen er factoren te zijn, die uitbreiding belemmeren.

Zeer veel nesten worden door oogstwerkzaamheden vernield. Wel stellen de jachtopzieners — en met succes — alle pogingen in 't werk, om de eieren der verstoorde nesten door kippen te laten uitbroeden, maar hun aantal neemt toch minder toe, dan wij hadden verwacht. Zou dit ook in verband kunnen staan met het ontbreken van mierennesten?

Ook de Kwartel heeft hier zijn intrek genomen. In 1934 voor het eerst gehoord, heeft hij zich thans verspreid door den heelen polder en hoewel lang niet ieder in de gelegenheid is hem te zien, hooren kan men hem den heelen zomer door: „kwik-me-dit, kwik-me-dat”. Wat heeft hem bewogen, hier zijn nestplaats te zoeken? „De vlakke”, zegt de heer Burdet, de groote vlakke en de verscheidenheid der gewassen.

Langzamerhand is het landschap veranderd. Boerderijen verrezen allerwegen, het land werd intensiever bebouwd, heesters en boomen geplant op elk zoogenaamd verloren hoekje en op de erven der boerderijen. Hier vestigde zich dadelijk de Merel.

De musschen zijn bij duizenden aanwezig. Of ze gehaat worden door de menschen, daaraan storen ze zich niet. Ze nestelen op allerlei plaatsen. Ze worden vervolgd door menschen, katten en sperwers, maar hun aantal neemt onrustbarend toe.

De Spreeuwen zijn ook in groote zwermen aanwezig en algemeen geacht en bemind, vooral bij de graslandbedrijven. En wat geeft hij een bekoring aan het landschap. Als ze in den namiddag hun fraaie vliegkunsten vertoonen staat ieder even stil, om die „wolken” te bewonderen.

BROEDVOGELS IN DE WIERINGERMEER, 1934—1938.

	1934	1935	1936	1937	1938
Spreeuw	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen
Kneu	"	Sectie F	Sectie E en F	Sie. A E F J L	als voren
Huismusch	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen
Geelgors	"	"	Sectie D	hier en daar	Sect. A B C D
Rietgors	"	Sectie L J	overall in 't N.	algemeen	algemeen
Kuifleeuwerik	algemeen	algemeen	algemeen	"	"
Veldleeuwerik	"	"	"	"	"
Gele Kwikstaart	"	"	"	"	"
Witte Kwikstaart	"	"	"	"	"
Graspieper	in 't W.	"	"	"	"
Tuinfluitcr	—	—	—	Sectie A	Sectie A
Spotvogel	—	—	—	A en F	A E F J L
Grasrusch	B	B	A B F	A B E F	A B E F
Groote Karekiet	—	—	L	algemeen	algemeen
Kleine Karekiet	—	algemeen	algemeen	"	"
Rietzanger	—	—	A E F J L	A B C E F J L	als voren
Braamsluiper	—	—	—	—	bij Middenm.
Zanglijster	—	E	—	—	—
Tapuit	D	D	overall	overall	vooral in 't N.
Merel	bij de dorpen	alsvoren	algemeen	algemeen	algemeen
Huiszwaluw	bij Middenm.	bij Middenm.	"	"	"
Boerenzwaluw	—	A en B	"	"	"
Oeverzwaluw	—	bij Haukes	Robbenoord	Robbenoord	?
Koekoek	bij Slootdorp	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen
Ransuil	—	1 paar E	1 paar E	—	—
Velduil	algemeen	enkele nesten	veel nesten	enk. nesten L	nesten in L I
Stenuil	—	bij Middenm.	—	—	B
Kerkuil	—	—	—	—	1 paar in L
Torenvalk	—	enkele paren	nesten op schelven	als voren	als voren
Aschgr. Kiekend.	—	L en M	L en M	In 't N. en O.	als voren
Houtduif	—	—	—	B	?
Tortel	—	—	—	B	—
Fazant	—	in 't Zuiden	in Z. en N.	veel in 't N.	veel in 't N.
Patrijs	B	in Zuid en W.	algemeen	algemeen	algemeen
Kwartel	—	gehoord in D	geh. in D en J	"	"
Waterhoen	A	A	algemeen	"	"
Meerkoet	Groot Kanaal	A B C	W. en N.	"	"
Waterral	—	—	—	Randkanaal	als voren
Scholekster	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen
Kievit	"	"	"	"	"
Bontbekplevier	"	"	iets minder	"	"
Kleine Plevier	"	"	"	op zandige pl.	als voren
Strandplevier	"	"	"	"	enkele in L
Kluut	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen
Kemphaan	verspreid	als voren	vooral in 't N. en O.	A L M	als voren
Tureluur	"	"	algemeen	in 't N. en W.	als voren
Grutto	—	?	?	1 paar in E	?
Fuut	—	—	rand van B	A B L	L
Dodaars	—	A	A L	E B L	E L
Bergeend	?	A	A E G	als voren	1 paar in G
Wilde eend	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen	algemeen
Zomertaling	—	L	L	F en L	L
Wintertaling	—	—	L en J	algem. in 't N.	als voren
Slobeend	—	—	A	A	A
Kokmeeuw	1 kol. C 17	1 kol. C 24	1 kol. C 23 en E	1 kol. C 22	4 nest. in D 79
Vischdiefje	"	C D	C 23 D 52	C D E	C D
Dwergstern	J en L	A	B 103	C D	C D

VOGELWERELD IN DE WIERINGERMEER 255

De graslandbedrijven met hun practisch infiltratiesysteem zijn bij de weidevogels zeer in trek. Was dit jaar (1938) in het „oude land” het aantal Kieviten geringer dan vorige jaren, hier niet, ze worden nog steeds talrijker.

Ook de Tureluur voelt zich hier thuis evenals Kwikstaartjes, Graspiepers, etc. Grootte troepen Wulpen en Grutto's ziet men den ganschen zomer rondtrekken en Reigers staan „deftig” langs de slootkanten. Lepelaars vertoonen zich zoo wel in den polder als op het Amstelmeer.

Voor al de Noordwestzijde van dit meer is een bezoek overwaard, om en bij het stuk opgeperst land. Hier in dit reservaat vreezen de vogels geen maaimachine, die hun nesten verstoort en de weelderige plantengroei biedt hun beschutting en voedsel. Aalscholvers bezoeken dit meer geregeld.

Heel in het Noorden van de secties E, F, J en L liggen de staatsbosschen, een prachtige belofte voor de toekomst, maar reeds heden zeer aantrekkelijk. Hier huizen de Fazanten. In 1934 werden in de buurt van Medemblik enkele paren uitgezet. Die hebben zich daar een paar jaar gehandhaafd en zijn toen naar het Noorden vertrokken om zich daar met de Fazantenkolonie te vereenigen. Van welken kant men het bosch in komt, overal klinkt hun uitdagende roep u tegen.

In dit bosch ziet men straks als er maar nestgelegenheid voorkomt, Meezen, Boomkruipers, Boomklevers, Spechten en Wielewalen en wie weet wat voor vogels al meer; dit schitterend bosch precies te midden van twee monumenten van Nederlandsch kunnen: Waterbouwkunde en Landbouwtechniek.

Hier is alles aanwezig wat de vogels maar kunnen begeeren: Bosch, bouwland, weiland, zoetwater, slikken en zee en naar we hopen ook rust en veiligheid.

Mogelijk, dat van onderstaande soorten vogels die men tegenkomt, enkele ook nog hier broeden, doch dat is nog niet bewezen.

Bonte Kraai	Wintergast	Regenwulp	Veel gezien en gehoord
Kraai	Wintergast en Zwerver	Wulp	Troepen op de weilanden
Ekster	Zwerver	Grutto	Troepen op de weilanden
Vlaamsche Gaai	Zwerver	Wilde Gans	Enkele troepen in den winter
Wielewaal	Enkele keer gezien	Rotgans	Enkele troepen in den winter
Sijsje	Op den trek	Smient	Algemeen in herfst en winter
Goudkievit	's Winters in troepen	Nonnetje	Wintergast
Houtsnip	In 't N. gezien	Tafeleend	„
Watersnip	Algemeen in herfst en winter	Zeekoet	„
Witgatje	Algemeen in herfst en winter	Topper	„
Sperwer	Wintergast	Groote Lijster	„
Smelleken	„	Koperwiek	„
Bruine Kiekend.	Enkele	Kramsvogel	„
Blauwe Reiger	Algemeen	Beflijster	„
Lepelaar	Vaste gast in Amstelmeer	Koolmees	„
Aalscholver	Vaste gast in Amstelmeer	Pimpelmees op den trek	„
Jan van Gent	Tweemaal ziek gevonden	Staartmees	„
Winterkoning	Op den trek en in den winter	Goudhaantje	„
Roodborstje	Wintergast	Blauwborstje	Op den trek

Middenmeer.

H. GEURKINK.

